

105 123

28.6.

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1

NPU - Generální ředitelství

Došlo: 3.7.2013 10:31

Č. j.: NPU-310/49478/2013

Listů: 1 Příloh: 3

Telefon: 257 085 111
Fax: 224 318 155
E-mail: epodatelna@mkcr.cz

1. Město Boží Dar, Boží Dar 1, 362 62
2. Lesy ČR, Přemyslova 1106/19, 501 68 Hradec Králové
3. Státní pozemkový úřad, Husinecká 1024/11a, 130 00 Praha 3
4. Povodí Ohře, Bezručova 4219, 430 03 Chomutov

Váš dopis značky

Naše značka
č. j. MK 27116/2013 OPP

Vyřizuje / linka
Tereza Maříková

V Praze dne
7.6.2013

**Věc: Sejpy u Božího Daru, okr. Karlovy Vary, Karlovarský kraj
- prohlášení za kulturní památku**

V příloze Vám zasíláme rozhodnutí Ministerstva kultury č. j. MK 27116/2013 OPP
ve výše uvedené věci.

Mgr. Petra Ulbrichová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury

Příloha: 1x rozhodnutí Ministerstva kultury č. j. MK 27116/2013 OPP

Na vědomí po nabytí právní moci:

1. Národní památkový ústav, ústřední pracoviště
2. Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti
3. Krajský úřad Karlovarského kraje, odbor kultury, pam. péče, lázeňství a cest. ruchu
4. Městský úřad Ostrov, odbor majetkové správy
5. Katastrální úřad pro Karlovarský kraj, Katastrální pracoviště Karlovy Vary
6. vlastní

Ministerstvo kultury

odbor památkové péče

Maltézské náměstí 1

118 01 Praha 1 - Malá Strana

IČO: 00023671

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
118 11 Praha 1

Telefon: 257 085 111
Fax: 224 318 155
E-mail: epodatelna@mkcr.cz

Rozhodnutí nabylo právní moci: *28.6.2013*
za správnost: *Maříková*

V Praze dne 7.6.2013
Č. j.: MK 27116/2013 OPP

ROZHODNUTÍ

Ministerstvo kultury jako příslušný orgán státní správy na úseku státní památkové péče vydává toto

rozhodnutí:

Ministerstvo kultury v tomto řízení, jehož účastníky jsou podle § 27 odst. 1 písm. b) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád v platném znění, vlastníci věci: Město Boží Dar, se sídlem Boží Dar 1, 362 62 Boží Dar, IČO: 00479705; Lesy ČR, se sídlem Přemyslova 1106/19, 501 68 Hradec Králové, IČO: 42196451, Státní pozemkový úřad, se sídlem Husinecká 1024/11a, 130 00 Praha 3, IČO: 45797072; Povodí Ohře, s.p., se sídlem Bezručova 4219, 430 03 Chomutov, IČO: 70889988; podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, **prohlašuje se jpy s pozemky p.č. 613/2, 632/2, 652/1, 654, 655 a 760/3** v k.ú. Boží Dar, okres Karlovy Vary, Karlovarský kraj, za kulturní památku a současně **neprohlašuje** pozemky st.p.č. 182 st.p.č. 183, st.p.č. 184, p.č. 200/2, p.č. 200/6, p.č. 200/23, p.č. 200/38, p.č. 576/1, p.č. 576/2, p.č. 600/2, p.č. 601/3, p.č. p.č. 613/3, p.č. 614, p.č. 615/1, p.č. 632/4, p.č. 637/1, p.č. 637/2, p.č. 637/5, p.č. 637/6, p.č. 639, p.č. 642/1, p.č. 642/2, p.č. 642/3, p.č. 643/1, p.č. 645/1, p.č. 645/2, p.č. 649/1, p.č. 649/2, p.č. 649/3, p.č. 650/1, p.č. 650/2, p.č. 651, p.č. 652/2, p.č. 653, p.č. 658/7, p.č. 660/1, p.č. 683/3, p.č. 756/1, p.č. 756/2, p.č. 756/3, p.č. 757/1, p.č. 757/2, p.č. 756/3, p.č. 770/2, p.č. 807/1, p.č. 810/1, p.č. 810/2, p.č. 810/3, p.č. 810/4, p.č. 813, p.č. 880/1, p.č. 880/2, p.č. 882, p.č. 899/1, p.č. 900/1, p.č. 900/2, p.č. 916/1, p.č. 916/3 p.č. 916/4, p.č. 916/6, p.č. 916/10, p.č. 916/11, p.č. 916/12, p.č. 916/13, p.č. 916/14, p.č. 916/15, p.č. 917, p.č. 918, p.č. 919, p.č. 920, p.č. 1147, p.č. 1148 v k.ú. Boží Dar, okres Karlovy Vary, Karlovarský kraj, za kulturní památku

Nedílnou součástí tohoto rozhodnutí je kopie katastrální mapy se zákresem umístění kulturní památky.

Odůvodnění:

Popis dle návrhu NPÚ, ú.o.p. v Lokti, doručeného dne 22.6.2012:

„Tzv. Božidarské sejpy je území s pozůstatky po rýžování cínové rudy. Tato oblast je pokryta rýžovnickými kopečky - pozůstatky po rýžování cínové rudy. Jedná se o území v okolí toku říčky Černé, Božidarského potoka a dalších přítoků. Jednotlivé pahorky (rýžovnické kopečky) mají charakteristiku oblé vyvýšeniny s výškou vrcholu do max. 2,5 m nad úrovní terénu. Představují zeminu přemístěnou při jejím propírání v průběhu rýžovnických prací za účelem získávání zrn cínové rudy - kasiteritu (SnO_2) z aluvia říčky Černé a jejich bezejmenných přítoků. Jsou tvořeny štěrkopískem složeným z drobných úlomků hornin, křemenné žiloviny a nepravidelných zrn křemene, živce a slídy. Rýžovnické pahorky nejsou rozmístěny podél toku rovnoměrně, nýbrž ve „shlucích“, podle toho, v kterých místech říční nivy byl kasiterit v aluviálních sedimentech nabohacen. Jednotlivé pahorky jsou od sebe odděleny mělkými prohlubeninami. Porost pahorků je odlišný od okolí - vrcholky jsou zpravidla porostlé vřesem, ale také brusinkou, šichou černou, vlochyní, můžeme zde narazit také na kociánek dvojdomý a košťavu červenou. Celkový počet jednotlivých pahorků dosahuje několika stovek. V současné době jsou sejpy zachované v délce cca 2 km podél toku říčky Černé v úseku od 1. rybníku (cca 330 m od ČOV) a také v délce cca 920 m podél bezejmenného pravostranného přítoku pramenícího v lokalitě „Na vracích“ cca 520 m SZ od okraje obce Boží Dar, a to od jeho prameniště až po ústí do Černé. Je pravděpodobné, že v dalších úsecích po směru toku říčky Černé byly sejpy v průběhu času aplanovány, další skupina sejpů je zachována v lokalitě Myslivny, avšak tato není součástí navrhované lokality.

Tato lokalita byla využívána také k těžbě rašeliny - borkování. Rašelina v Krušných horách byla důležitou surovinou. V důsledku vytěžení velkých lesních ploch a tedy nedostatku palivového dřeva, se právě rašelina stala důležitou surovinou pro vytápění domácností. Navíc měla vysokou výhřevnost, občas byla využívána také jako izolace. Těžba rašeliny je v dobové literatuře dobře popsána. Nejprve byl prostor těžby na jaře vyklúčen, vypálen a zarovnan. Dále byla z nejnižšího místa rozvedena pravidelná soustava odvodňovacích příkopů. Poté byly vyřezávány pravidelné strmé stěny a dále jednotlivé cihly, které následně byly odnášeny k sušení. Nesoudržná či příliš vlhká rašelina se hnětla do dřevěných forem. Těžba rašeliny jako paliva byla provozována v průběhu 19. stol. a přetrvávala po celé období první republiky. Borkoviště jsou také zachyceny na mapě stabilního katastru z r. 1842.

Slohové a časové určení:

Rýžování kasiteritu bylo zpravidla první fází báňských prací a poté často průvodní činností hlubinné těžby na primárních nalezištích. Lze se domnívat, že většina primárních nalezišť cínové rudy byla objevena právě díky exploataci cínových rozsypů v povodí řek pramenících nebo protékajících oblastí s primárními ložisky. Stejnou posloupnost prací lze předpokládat také v případě ložisek cínu v západním Krušnohoří. Nejprve byly objeveny a využívány cínovcové rozsypy na řece Ohři, naplavené do Ohře jejími přítoky z oblastí primárních ložisek cínu ve Slavkovském lese (Lobezský potok, Stoka) a v západních Krušných horách - z oblasti Jelení a Nejdku (Rolava) a z území Hřebečné (Bystrice). Oblast primárních nalezišť mezi Horní Blatnou, Perninkem, Potůčky a Božím Darem je odvodňována říčkou Černá (Schwarzwasser) směrem do Saska. Pozůstatky těchto prací na řece Ohři byly postupně zcela aplanovány, o jejich celkovém rozsahu, produkci a stáří lze jen spekulovat. Nejstarší rýžovnické práce v západním Krušnohoří jsou uváděny podél toku řeky Rolavy a to v souvislosti se založením města Nejdek. Jejich počátek je kladen už do roku 1250, těžba cínové rudy je z panství Nejdek prokazatelně zmiňována už při prvních písemných zmínkách o nejdeckém hradu z roku 1341. Také pozůstatky na řece Rolavě byly

téměř zcela aplanovány, stejně jako na ostatních cínonosných tocích (Bystřice v Perninku) stékajících z jižních svahů Krušných hor do údolí Ohře. Až do počátku 16. století byly s největší pravděpodobností hlavním zdrojem cínových rud v západním Krušnohoří rudy rýžované a to nejprve v 14. - 15. století na Rolavě a poté, od přelomu 15. a 16. století i na tocích na české i saské straně (Bystřice, Černá). Rýžování cínu na říčce Černé v okolí Breitenbrunnu je zmiňováno z počátku 16. století, stejně jako rýžování v úseku Černé mezi Boží Darem a Potůčky, kde je rýžování zmiňováno v Mathesiově Sareptě. Stopy po rýžovnických pracích jsou v oblasti patrné kromě říčky Černé také v povodí Blatenského potoka, a menších potoků Kozího a Bystrého.

V roce 1534 bylo v oblasti Horní Blatné a Božího Daru přiděleno 183 dolů a rýžovišť, v roce 1535 dokonce 317 propůjček dolů a ryží. Tak došlo postupně k objevení primárních ložisek cínu v západním Krušnohoří a to v oblasti Horní Blatné, Božího Daru - Zlatého Kopce, Potůčků a Hřebečné. Oblast se poté stala, zejména v období první poloviny 16. století, evropsky významným centrem produkce cínu, první fáze produkce byla zajišťována právě rýžováním. Vzhledem k tomu, že prospektoři postupovali z nižších nadmořských výšek do vyšších, je pravděpodobné, že sejpy mezi Božím Darem a Myslivnami patří k těm mladším. Jejich vznik lze na základě písemných pramenů klást přibližně do první poloviny 16. století. Přesné určení doby vzniku je možné jen pomocí případných archeologických nálezů, systematický archeologický průzkum oblasti však doposud nebyl realizován. Z kronik máme zprávy o některých nalezených předmětech (kamenná rýžovací deska, rýžovnické nářadí - Božídarská farní kronika, nebo o nálezů velkých jedlových pařezů pod rašelinou při stavbě císařské silnice.“

Podnět k prohlášení výše uvedeného za kulturní památku, obdrželo Ministerstvo kultury od Národního památkového ústavu, ú.o.p. v Lokti. Ve svém návrhu doručeném dne 22.6.2012 zdůvodňuje památkovou ochranu takto: „*Tzv. Božídarské sejpy jsou unikátním územím s ojedinělým rozsahem dochovaných sejpů. Představují unikát, jak co do velikosti, tak co do počtu jednotlivých rýžovnických kopečků a jejich zachovalosti. Vzhledem ke své poloze v nejvyšších partiích Krušných hor jsou také biotopem pro výskyt specifických rostlin a živočichů. Dalším unikátem je přítomnost zlata ve zdejších náplavech. Unikátnost tohoto jevu spočívá v tom, že Krušné hory jsou ložiskovou oblastí, pro níž je charakteristická nepřítomnost primárních ložisek zlata - v celém pohoří nenajdeme jediné primární ložisko zlatých rud. Zlato ve zdejších náplavech představuje zřejmě podřízenou rudní složku obsaženou v greizenech v netěžitelném množství, kdy přírodními procesy (zvětráváním, transportem a sedimentací) došlo k nabohacení a vzniku zlatinek, které lze dodnes při rýžovacích pracích nalézt.*“ Ministerstvo kultury podnět vyhodnotilo, shledalo jej důvodným a zahájilo ve věci správní řízení.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, se k problematice prohlášení věci za kulturní památku dne 14.8.2012 pod značkou OMS/23818/12 vyjádřil odbor majetkové správy Městského úřadu Ostrov, který souhlasil s prohlášením věci za kulturní památku, s odůvodněním, že: „*Doporučujeme prohlášení sejpů u Božího Daru v k.ú. Boží Dar, okr. Karlovy Vary za nemovitou kulturní památku. Božídarské sejpy jsou unikátním územím s ojedinělým rozsahem dochovaných sejpů, které představují pozůstatky po rýžování cínové rudy podél říčky Černé, Božídarského potoka a dalších přítoků. Rýžování kasiteritu bylo zpravidla první fází báňských prací a poté často průvodní činností hlubinné těžby na primárních nalezištích. Díky své poloze v nejvyšších partiích Krušných hor jsou také biotopem pro výskyt speciálních rostlin a živočichů. Dalším unikátem je přítomnost zlata ve zdejších náplavech. Prohlášení přispěje velkou mírou k získávání finančních prostředků k zachování jejich původní podoby a podstaty.*“

Dále se k problematice prohlášení věci za kulturní památku dne 30.8.2012 pod značkou 777/KR/12 vyjádřil Krajský úřad Karlovarského kraje, odbor kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu, a s prohlášením za kulturní památku souhlasil. Ve svém vyjádření uvádí: „*Historické cínovcové sejpy, pozůstatky po rýžování cínové rudy, se nacházejí především západně od města Boží Dar na obou březích říčky Černá a jejích přítoků. Jsou tvořeny štěrkopískem složeným z drobných úlomků hornin, křemenné žiloviny a nepravidelných zrn křemene, živce a slídy. Plošný rozsah rýžovišť přesahuje 250 000 m² a řadí se k největším v České republice. Část rýžovišť je chráněna v rámci NPR Božídarské rašeliniště. Jedná se o naprosto jedinečné prvky krajiny v okolí města Boží Dar. Památková hodnota těchto rýžovnických kopečků (sejpů) spočívá také v jejich autenticitě, jelikož se do dnes dochovaly téměř v nedotčeném stavu. Sejpy u Božího Daru svými kvalitami a svou jedinečností a historicko - montánním charakterem dle našeho uvážení splňují kritéria ust. § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, pro prohlášení za kulturní památku.*“

Ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, byli o podání návrhu písemně vyrozuměni vlastníci věci navržené na prohlášení za kulturní památku a v souladu s ustanovením § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, jim bylo umožněno, aby se před vydáním rozhodnutí vyjádřili k podkladům, které Ministerstvo kultury v průběhu řízení shromáždilo. Město Boží Dar zaslalo své nesouhlasné stanovisko s prohlášením lesních pozemků za kulturní památku. Následně Ministerstvo kultury požádalo Národní památkový ústav, ú.o.p. v Lokti, o zpřesnění rozsahu navrhovaného areálu. Dne 7.5.2013 pak obdrželo od odborné organizace vyjádření, ve kterém navrhl omezit původní rozsah pouze na pozemky p.č. 613/2, 632/2, 652/1, 654, 655 a 760/3 v k.ú. Boží Dar. Ze zúženým rozsahem pak byli opětovně v souladu s § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, seznámeni účastníci řízení.

Ministerstvo kultury zhodnotilo všechny podklady jednotlivě i ve vzájemných souvislostech, shodlo se s názory dotčených orgánů a rozhodlo o prohlášení sejpů s pozemky p.č. 613/2, 632/2, 652/1, 654, 655 a 760/3 v k.ú. Boží Dar, okres Karlovy Vary, Karlovarský kraj, za kulturní památku. Na uvedených pozemcích se nacházejí sejpy v největší hustotě a reprezentují tak daleko rozsáhlejší území s těmito pozůstatky. Sejpy, nebo-li rýžovnické kopečky, představují výjimečnou památku po rýžování cínovce, které zde probíhalo nejpozději od 16. století. Rýžoviště v této oblasti se řadí k největším v České republice a jeho význam umocňuje i výborný stav zachování jednotlivých sejpů. Dalším unikátem je přítomnost zlata ve zdejších náplavech. Uvedené pozůstatky jsou charakteristické rovněž svou typickou vegetací a představují tak naprosto jedinečný prvek krajiny, kombinující vrchovištní rašeliniště s lidskou rukou modelovaným okolím vodních toků. Z výše uvedených důvodů sejpy s pozemky p.č. 613/2, 632/2, 652/1, 654, 655 a 760/3 v k.ú. Boží Dar, okres Karlovy Vary, Karlovarský kraj, splňují svým umístěním, charakterem a historickou podstatou podmínky ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, pro prohlášení věci za kulturní památku.

Ministerstvo kultury neprohlašuje zbývající pozemky za kulturní památku, neboť tyto nejsou v takové hustotě posety rýžovnickými kopečky. V některých případech se sejpy nacházejí pouze na částech pozemků a dle památkového zákona nelze za kulturní památku prohlásit pouze část věci.

P o u č e n í:

Proti tomuto rozhodnutí lze podle ustanovení § 152 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění, podat ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení rozklad. Lhůta pro podání rozkladu počíná běžet podle § 40 odst. 1 písm. a) správního řádu den následující po dni, kdy bylo toto rozhodnutí doručeno. Doručení písemnosti upravuje § 23 a § 24 správního řádu, který stanoví, že nebyl-li adresát tohoto rozhodnutí zastižen, rozhodnutí se uloží v provozovně provozovatele poštovních služeb. Jestliže si adresát uložené rozhodnutí ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy bylo rozhodnutí k vyzvednutí v provozovně provozovatele poštovních služeb připraveno, nevyzvedne, považuje se rozhodnutí podle § 24 odst. 1 správního řádu za doručené posledním dnem této lhůty (od tohoto dne běží v tomto případě lhůta pro podání rozkladu). Doručení písemnosti pomocí datové schránky upravuje § 17 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který rovněž stanoví přednostní doručování dokumentů prostřednictvím datové schránky. Nepřihlásí-li se adresát do své datové schránky ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty. O rozkladu proti tomuto rozhodnutí rozhoduje ministr kultury. Rozklad se podává u Ministerstva kultury na výše uvedenou adresu.

Mgr. Petra Ulbrichová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury

